

Af Lone Søndergaard, Lotte Stig Nørgaard, Ulla Hedegaard, Kerly Maire Servilieri, Susanne Bendixen, Julianne Marie Riis Friberg, Charlotte Rossing, Rikke Nørgaard Hansen

I dette nyhedsbrev fortæller vi om sidste nyt fra Netværk for Udvikling af Apotekspraksis, herunder en status for projekter i netværket. Derudover kan du læse om forårets netværksmøde og nyt fra netværkets facebookgruppe.

Tema for forårets netværksmøde

Det næste netværksmøde i Netværk for Udvikling af Apotekspraksis er blevet flyttet fra den 22. januar 2022, så du kan stadig nå at komme med. Dato meldes ud pr. e-mail og i facebookgruppen, så snart den ligger fast. Indholdet har vi dog på plads.

Vi sætter til mødet fokus på kommunikation på apotek. Det gør vi med faglige oplæg fra to projekter om kommunikation på apotek, som kører i netværket, og efterfølgende ideudvikler vi sammen omkring hvilke projekter, der kan sættes i gang på området.

Både farmakonomer, farmaceuter, apotekere og forskere er meget velkomne til netværksmødet.

[Link til tilmelding kommer](#)

Status på projekter i Netværk for Udvikling af Apotekspraksis

Projektlederne for udvalgte projekter i netværket giver her en status på projekterne. Du kan altid læse mere om projekterne på [netværkets hjemmeside](#) eller kontakte projektlederen.

Can den medicinske indlægsseddel undværes?

Det er hidtil ikke undersøgt, om befolkningen i Danmark fortrækker elektronisk frem for fysisk indlægsseddel om medicin, men et markant skift i befolkningens onlineadfærd de senere år kan meget vel også betyde en ændret adfærd i forhold til ønsket om fysiske indlægssedler om medicin. I 2017 havde 88 % af alle voksne en smartphone, og i de seneste år er antallet af besøg på [medicin.dk](#) steget markant.

Formålet med projektet var at belyse i hvor høj grad og hvordan den fysiske indlægsseddel bliver brugt. Ligeledes ønskede vi svar på, i hvor høj grad borgere er indstillet på at skifte fra papir til digital information.

Metode: Ved hjælp af spørgeskema til kunder på apoteker i Danmark undersøgte vi, hvor mange borgere, der har adgang til digitale midler og hvor mange, der kender til og eller benytter sig af apps og hjemmesider, hvor lægemiddelinformation kan tilgås. Derudover spurgte vi dem, hvordan de anvender indlægssedler og om deres holdning til indlægssedler i digital form.

Spørgeskemaerne blev indsamlet i perioden marts-juni 2021 af 11 farmaceutstuderende på studieophold. Kunder, der havde købt receptpligtig medicin til sig selv, blev spurgt af

apotekspersonalet, om de havde lyst til at deltage i spørgeskemaundersøgelsen. Hvis de svarede ja, blev de vist hen til en farmaceutstuderende. Kunde og farmaceutstuderende tog udgangspunkt i det første lægemiddel, der blev taget op af kundens pose.

Nogle steder blev der indsamlet data via iPad, andre steder var spørgeskemaet printet ud. Ved brug af papirudgaven indtastede de studerende efterfølgende de indsamlede data elektronisk. Der blev anvendt spørgeskema oprettet i Google. Deltagelsen var anonym.

Resultater: Der er indsamlet 407 svar fra apoteker fordelt i Region Hovedstaden, Region Sjælland og Region Midtjylland

56 % af kunderne søger kun information i indlægssedlen første gang, de modtager et nyt lægemiddel. 17 % af kunderne læser sjældent indlægssedlen, og 12 % læser den aldrig. 28 % gemmer papirindlægssedlen til at læse senere. 0,2 % læser indlægssedlen i tilfælde af, at symptomer opstår, eller de bliver dårlige efter at have taget medicinen.

Hvilken information

52 % søger information om virkning og anvendelse af medicin, 34 % søger information om, hvordan medicinen skal tages, og 27 % søger information om "dette skal du vide, før du tager din medicin". 72 % søger efter bivirkninger.

Adgang til digitale midler

Næsten alle adspurgte (ca. 93 %) har adgang til digitale midler. I aldersgrupperne 15-25, 26-35 og 36-50 år har alle (100 %) svaret, at de har adgang til digitale midler såsom smartphone og/eller pc. Blandt de ældre (71+ år) har over 84 % adgang til digitale midler. 230 personer (56,5 %) har svaret, at det er okay at fjerne den fysiske indlægsseddel. 86,9 % i aldersgruppen 71+ år har svaret, at det er okay at fjerne den fysiske indlægsseddel (113 personer ud af 130).

Diskussion: Kan papirinformationen afskaffes, er der på verdensplan potentiale for en enorm reduktion i papirforbrug. Ønsker man at fjerne den papirbaserede informationsseddel og erstatte den med elektronisk data, kræver det dog en ændring i lægemiddellovgivningen. Projektet er tænkt som et led i den større kæde af supporterende data, som taler for en gradvis lovændring på dette felt.

Nordisk Farmaceutisk Union (NFU) anbefaler, at de nordiske lande bør udarbejde en fælles erklæring om at arbejde for brug af "electronic package information (EPI)" for lægemidler. Dette er ikke kun for at fremme "den grønne balance", det handler også om sikker og korrekt lægemiddelinformation, der meget hurtigere kan opdateres elektronisk, og dermed øge patientsikkerheden. Desuden kan den elektroniske platform bruges til at optimere løsninger som for eksempel forstørret skærm, forstørret tekst og oplæsning af information.

Siden vores undersøgelse blev lavet, har appen "Apoteket" set dagens lys. Her kan man søge på de enkelte lægemidler og få samme information som i den fysiske indlægsseddel. Derfor vil det være oplagt i en fortsat undersøgelse ligeledes at undersøge kendskabet til denne nye app. Om der er en økonomisk besparelse for lægemiddelproducenter ved ikke at skulle producere papirinformation, har vi ikke undersøgt, men såfremt dette er tilfældet, kunne man evt. se en positiv effekt på prisen af lægemidler for forbrugeren.

Vi forestiller os, at patientforeninger, måske specielt Ældre Sagen, kunne hjælpe borgere med at blive mere digitalt kyndige. Samtidigt kunne lægemiddelinformationen tilpasses den enkelte borgers behov: læsestørrelse, oplæsning osv. Der er behov for flere data, og vi ønsker at fortsætte runde 2 af projektet med indsamling af data i 2022, som kan belyse udviklingen i borgernes vaner og behov på dette område.

Der er blevet valgt en ny projektgruppe, bestående af Nikolaj Høgstedt, Susanne Aggerholm og tovholder Mia Karlsen, som skal facilitere projektet på studieophold på apotek i 2022.

Man kan henvende sig til Mia Karlsen på 096mk@apoteket.dk, hvis man ønsker at deltage i projektet.

Kortlægning af kunders ønsker og holdning til COVID-19-antistof

Siden juni 2020 har kunder på nogle af landets apoteker haft mulighed for at blive testet for COVID-19-antistof mod en egenbetaling på 269 kr. Det er nyt på apotekerne i Danmark, at der tilbydes en sundhedsydelse som denne, hvor apotekspersonalet tester kunder for eksempelvis sygdom eller antistoffer. Der har været – og er

fortsat – en større interesse end forventet for testen blandt kunderne, også selvom der mangler viden på området. Der kan være et potentiale i at udvide apotekernes opgaver med at kunne tilbyde lignende typer tests på apotekerne fremadrettet.

I dette projekt var formålet at undersøge diverse problemstillinger vedrørende COVID-19-antistof testen. Specifikt drejede det sig om de følgende problemstillinger:

- Hvad er kundernes bevæggrunde for at få taget testen?
- Hvad forventer kunderne at bruge resultatet til?
- Hvad er kundernes holdning til prisen?
- Hvorfor lader kunderne sig teste på apoteket?

Projektgruppen udviklede med input fra APOVAC og Practio et spørgeskema til apotekskunder, der købte en antistof test på apoteket. Farmaceuter og farmakonomer fra de rekrutterede apoteker skulle over en periode på ti åbningsdage gennemgå spørgeskemaet med alle kunder, der købte COVID-19-antistof testen. Kundernes svar og udsagn blev analyseret, og alle data blev drøftet på en analyseworkshop i projektgruppen.

Fra de 13 deltagende apoteker blev der i alt registreret 300 kunder, der modtog antistof testen. Af disse kunder takkede 286 ja til at deltage i undersøgelsen, og på baggrund af deres svar er argumenterne for at få taget testen samt de generelle holdninger om testen blevet kortlagt.

De adspurgte kunder har forskellige bevæggrunde for at tage antistof testen. Nogle kunder er nysgerrige og vil gerne vide, om de har haft COVID-19, nogle har oplevet symptomer på COVID-19 eller er blevet testet positiv eller negativ for COVID-19, nogle har været syge eller haft symptomer, eller nære kontakter har været testet positiv for COVID-19. Den mindst hyppige grund er, at en eller flere af kundens nære

kontakter er testet positiv for antistoffer. Nogle forventer, at de er immune, hvis de får en positiv antistof test, nogle vil bruge svaret til at tage stilling til, om de vil have vaccination mod COVID-19, andre skal bruges testsvaret i forbindelse med rejse, arbejde eller til at tage stilling til, om de kan være sammen med udsatte pårørende. Nogle er nysgerrige på, om symptomer, som de har haft, kan være senfølger fra COVID-19, og andre er blevet anbefalet testen af lægen eller apoteket.

72 % (n=207) af kunderne vælger at tage antistof testen på apoteket, fordi testen er let tilgængelig her, fordi apoteket har stor troværdighed, der ikke er ventetid på apoteket, der ikke er brug for tidsbestilling, kunden får svaret med det samme, og kunden forventer, at testen er af god kvalitet på apoteket. Stort set alle kunder (91 %), som deltog i undersøgelsen, vil også en anden gang gå på apoteket for at få taget tests, prøver eller målinger af sygdom, fordi de synes, at apoteket er let tilgængeligt og at apotekets personalet er dygtige og har stor troværdighed. Over halvdelen af kunderne (57 %) synes, at prisen for antistof testen på apoteket er passende.

Læs hele artiklen for projektet [på netværkets hjemmeside](#).

Test for halsbetændelse ved en streptokok A-test på apoteket

Speciale af Anna Stevn Vaabengaard med vejleder Susanne Kaae fra Københavns Universitet.

Anna har fået sparring fra Netværk for Udvikling af Apotekspraksis i dele af projektet.

Test for halsbetændelse med henblik på at ordinere antibiotika på apoteket har været forsøgt på apoteker i New Zealand, Portugal og Wales. Formålet med testen i disse lande er at nedbringe brugen af unødvendige antibiotika. I Danmark vil der i fremtiden komme til at være lægemangel, hvilket muligvis kan imødekommes ved, at apoteket udbygger deres sundhedsydelse og bliver en større del af sundhedssektoren. For apoteket er det vigtigt at kunne tilbyde sundhedsydelser, da disse er med til at styrke fagligheden og udvikle de ansatte på apotek.

Formålet med specialeprojektet er at afdække, om test for halsbetændelse kan blive en af apotekets fremtidige sundhedsydelser og hvis muligt, hvordan denne ydelse implementeres

bedst i forhold til de farmaceuter og farmakonomer, som skal tilbyde ydelsen.

Metode: Den kvalitative metode blev benyttet til at besvare specialets formål. Seks semistrukturerede interviews er udført med apoteksfarmaceuter, apoteksfarmakonomer og en apoteker. Interviewene blev benyttet til at forstå, hvordan man bedst muligt kan sammensætte og implementere en ny sundhedsydelse. Alle interviewene er blevet transskriberet, og efterfølgende er der lavet en meningskondensering på temaer, som var relevante for at kunne besvare specialets formål. Der er også blevet udført en teoretisk analyse af det tværfaglige samarbejde.

Resultater: Alle interviewpersonerne er interesserede i at tilbyde test for halsbetændelse som en sundhedsydelse i fremtiden. De vurderer, at apotekets tværfaglige samarbejde med lægerne kan forbedres. Dette kan ske ved scenarie 2, hvor apoteket udfører testen og henviser til ordination hos lægen. Også scenarie 3, hvor apotek også kan ordinere antibiotika ved en positiv test, ser apoteket som en mulighed for levering af denne ydelse. Udfordringer i forbindelse med levering af sundhedsydelser er betalingsvillighed, manglende efterspørgsel, begrænset autorisation samt prioritering af ventetid vs. levering af ydelser. De deltagende apoteker vurderer, at mængden af udskrevet antibiotika ikke vil ændre sig meget, hvis apoteket får lov til at ordinere dette.

Farmakonomerne i afdækningen fortæller, at de gerne vil rekruttere til farmaceutydelser, fx genordination, men fordi de ikke nødvendigvis ved, hvordan ydelsen foregår eller ved hvilke lægemidler den omhandler, bliver det ikke en del af deres hverdag at huske at henvise til det. Konkret deler de, at det er godt med behandlerfarmaceutuddannelsen for farmaceuterne, men at de også ønsker at lære noget, hvilket måske kan give dem en bevidsthed om, at de skal bidrage til at henvise, så det hjælper kunderne.

Konklusion: Apoteket er villig til at tilbyde en ny sundhedsydelse i form af test for halsbetændelse. Måden, som ydelsen skal implementeres på, afhænger af, om borgerne selv skal betale, om lægerne er villige til at samarbejde, eller om farmaceuterne kan få lov til at ordinere antibiotika.

Læs hele specialet [på netværkets hjemmeside](#).

Triple whammy – sikker brug af NSAID: Hvordan kan apoteket bidrage?

Det er veldokumenteret, at en kombination af diuretika med ACE-hæmmere eller Angiotensin-II-receptorantagonister og med NSAID giver en risiko for akut nyresvigt. Denne effekt er kendt under navnet triple whammy-effekten eller den farlige trio. Det er særligt ældre mennesker, der er i risiko, da nyrefunktionen forringes med alderen. En del af NSAID købes i håndkøb, og derfor har der været uvished om, hvor hyppig kombinationen egentlig er.

I projektet *Triple whammy – sikker brug af NSAID: Hvordan kan apoteket bidrage?* var formålet at kortlægge, hvor mange apotekskunder med triple whammy-kombinationen, der er. Derudover er der gjort en indsats for at udbrede kendskabet til triple whammy-effekten både blandt apotekspersonale og apotekskunder, således at apoteket kan opnå mere viden og give bedre rådgivning og information til kunderne.

Kortlægningen skete på 13 hovedapoteker (24 apoteksenheder) over en periode på ti valgfrie arbejdsdage i april-maj 2021, ved at kunder, der efterspurgte NSAID i håndkøb eller på recept, blev screenet for, om de også brugte diuretika og ACE-hæmmere/Angiotensin-II-receptorantagonister. Til disse kunder gav apotekspersonalet mundtlig rådgivning om triple whammy-effekten, og kunderne blev også tilbudt en brochure.

For at udbrede kendskabet til triple whammy-effekten blev der udarbejdet to forskellige brochurer (NSAID håndkøb og NSAID recept) med information til kunderne om triple whammy-effekten. Derudover blev der udarbejdet undervisningsmateriale til personalet på de deltagende apoteker, som de skulle gennemgå,

før screeningen af kunder blev igangsat. Efter afprøvningsperioden evaluerede apotekspersonalet kunde brochurerne og undervisningsmaterialet ved hjælp af et spørgeskema.

De deltagende apoteker registrerede i alt data for 2.198 apotekskunder. I alt blev der registreret 1.781 kunder, der efterspurgte NSAID i håndkøb eller på recept. For 8 % af disse kunder viste det sig, at der var risiko for triple whammy-effekt. Apoteket gav rådgivning om effekten til 208 af det samlede antal apotekskunder, hvilket svarer til 9,5 %. Efter denne rådgivning valgte 17,8 % ikke at købe NSAID og blev i stedet henvist til lægen eller købte paracetamol.

Evalueringen af projektet bestod af 79 besvarelser af spørgeskemaer. Disse besvarelser viste, at undervisningsmaterialet har hjulpet de apoteksansatte til at øge deres viden om triple whammy-effekten og til at rådgive kunder om effekten. Nogle mente, at det faglige niveau var passende, mens andre tilføjede slides med mere viden om emnet, da de syntes, der manglede noget. De apoteksansatte havde forskellige forudsætninger i forhold til emnet, idet nogle af dem kendte til problematikken i forvejen, mens andre ikke gjorde og derfor fik ny viden.

Hvad angår kunde brochurerne, vurderede de apoteksansatte, at brochurerne gav et godt overblik, var letforståelige, samt at de indeholdt en særdeles brugbar lægemiddelliste. Brochurerne er blevet anvendt som åbning til dialog med kunderne og som understøttelse af den mundtlige rådgivning. På trods af, at mange kunder har været glade for selv at få mulighed for at læse om emnet ved hjælp af brochuren, er der også nogen, som er blevet overvældet af informationen, eller som har fundet den skræmmende.

Alt i alt vurderede personalet fra de deltagende apoteker, at projektet har gjort en forskel for personalet såvel som kunden, og at de med stor sandsynlighed vil anbefale andre apoteker at deltage i lignende projekter i fremtiden.

Læs hele resuméet [på netværkets hjemmeside](#).

Der udarbejdes en videnskabelig artikel på baggrund af resultaterne.

Læs om netværket og projekter, der er i gang lige nu, på [hjemmesiden](#)

Uddrag fra netværkets facebookgruppe

Hvis du ikke allerede er medlem, så gå ind på [netværkets facebookside](#) og anmod om medlemskab. Så lukker vi dig ind, hvis dit apotek er medlem af netværket.

The screenshot shows three posts from the Facebook group. The first post is from Alaa Burghle, dated 4. januar kl. 14:37, asking for thoughts on research for NSAID. The second post is from Stine Westergaard, dated 22. november 2021, sharing a link to the project's results. The third post is from Mia Karlsen, dated 15. november 2021, asking for sparring on a project.

Alaa Burghle
4. januar kl. 14:37 · 🌐

Hvilke tanker har apotekere og apoteksansatte farmaceuter farmakonomet om forskning på apoteket?

I forbindelse med mit ph.d.-projekt, vil jeg gerne høre jeres holdninger til det at lave forskningsprojekter på jeres apoteker. Jeg vil derfor invitere alle apoteksansatte farmaceuter og farmakonomet - samt apotekere til at deltage i et fokusgruppeinterview om emnet.

Alle kan deltage i projektet uanset tidligere erfaring med projektarbejde eller mangel på samme. Jeg er interesseret... Se mere

Alaa Hassan Burghle
Hej, Mit navn er Alaa.

3 · Set af 114

Stine Westergaard har delt et link.
22. november 2021 · 🌐

Efter at have præsenteret resultaterne af triple whammy - sikker brug af NSAID projektet for Apotekerforeningen er vi nu klar til at dele foreløbige resultater med jer i netværket. Læs de spændende resultater via hjemmesiden el gennem dette link.

PHARMAKON.DK
www.pharmakon.dk

Bettina Friese og 21 andre · Set af 190

Mia Karlsen
19. november 2021 · 🌐

Så er projekt "kan den fysiske indlægsmedicin undværes" klar til farmaceutstuderende forår 2022! Jeg har 2 sparringspartnere med og er mega glad for at vi igen kan tilbyde dette spændende projekt igen 🙌🙌🙌🙌🙌🙌

14 · Set af 161

Mia Karlsen
15. november 2021 · 🌐

Hej. Min dosisansvarlige farmakonomet søger sparring i hvordan andre takler det "nye". Er der nogen der ude, som har lyst til at danne en gruppe eller på anden vis udveksle erfaringer med hende? Måske besøge hinandens apotek osv?

Set af 170

Camilla Lynnerup har delt et link.
9. december 2021 kl. 16:33 · 🌐

Nyt afsnit af #ApoForsk 🙌
Og denne gang med et af Alaa Burghles egne studier på plakaten 🙌
Kender du, de kunder som ved bedst, fordi de har konfereret med dr. Google inden de kom på apoteket, og hvor man føler at ens lange uddannelse i lægemidler næsten er unødvendig? 🤔
I den... Se mere

Episode 10: Informationssøgning før apoteksbesøg
Hvor meget information søger danske apotekskunder, før de kommer på apoteket og hvilke kl...

Bettina Friese og 9 andre · 4 kommentarer · Set af 134

Alle kommentarer

Thea Westergaard
Jeg troede også det var mange flere. Spørgsmålet 'hvad kan jeg selv gøre?' er det så kun de 14 %? Er det samme råd de mon søger på apoteket? For så er der meget gode muligheder for omsorgssalg 🙌

Synes godt om · Svar · 4 u.

Alaa Burghle har svaret · 3 svar

Charlotte Verner Rossing har delt et billede.
Administrator · 19. oktober 2021 · 🌐

Tillykke til alle farmakonomer i dag og tak for det store bidrag i gør hver dag for medicinsikkerheden

International Pharmaceutical Federation (FIP)
19. oktober 2021 · 🌐

Today we celebrate and thank pharmacy technicians
FIP wishes a happy Pharmacy Technician Day to all these members of the pharmacy team! We also invite these co... Se mere

Se oversættelse

5 · Set af 166

Olesya Belal
8. november 2021 · 🌐

Hej,
Jeg har lige et spørgsmål. Hvordan udfører man fornøden kontrol af dosisdispenserede lægemidler på et udleveringsapotek? Er det bare stikprøve kontrol af nogle roller? Eller der er et sted, hvor man kan finde retningslinjer?
Tak for hjælpen

2 kommentarer · Set af 135

Synes godt om · Kommenter

Alle kommentarer

Mia Karlsen
Hej! Sådan, som jeg har forstået det, gør mange det forskelligt 🙌. Vi har farmaceut kontrol hos os, og kontrollerer at dosiskortet passer til de tilhørende recepter. Og så kan vi ikke lade være med at blande os, hvis der er interaktioner, lægemidler, de... Se mere

Synes godt om · Svar · 8 u.

Olesya Belal har svaret · 1 svar

Lotte Stig Nørgaard har delt et link.
26. oktober 2021 · 🌐

Kronik om restordreproblematikken i Altinget. Tak for sædvanligt godt skrivesamarbejde til Joo Hanne Poulsen, @Peter Dieckmann og Marianne Hald Larsen

ALTINGET.DK
Forskere og farmaceuter: Lægemiddelstyrelsen skal spille afgørende rolle i restordre-problemet

11 · 3 kommentarer · Set af 197

Synes godt om · Kommenter

Alle kommentarer

Anton Pottegård
Lad mig da lige benytte lejligheden til at reklamere for vores initiativ på dette område: www.Restordre.dk - den kan allerede en god del af det der efterlyses, om end det bestemt ikke løser problemet fuldstændigt 🙌

RESTORDRE.DK
Restordre.dk

Synes godt om · Svar · 10 u.

Camilla Lynnerup
Vi gør i hvert fald en ihærdig indsats på www.restordre.dk hver uge 🙌
Da jeg stod på apotek undrede det mig altid, at det var omkostningsfrit for producenterne at byde ind med A-priser, som gik i rest næsten med det samme. Er det virkelig uden konsekve... Se mere

Synes godt om · Svar · 10 u. · Redigeret

Christina Weidemann Pedersen har svaret · 1 svar

Lotte Stig Nørgaard
5. oktober 2021 · 🌐

Jeg er blevet interviewet til bladet "Sund viden" (efterår 2021). Har her fortalt om en masse af al den spændende apotekspraksisforskning mine kolleger, samarbejdspartnere og jeg har gang i. Flere af projekterne er optaget i Netværk for Udvikling af Apotekspraksis (bemærk jeg har fået sneget lidt reklame for netværket ind i artiklen 😊).

13 Set af 168

Kløver Apoteket har delt et opslag.
26. august 2021 · 🌐

Har I lyst til at dele, det må I meget gerne, også på jeres apoteks hjemmeside. Så sammen kan vi løfte opgaven på apoteks-verden

Kløver Apoteket
26. august 2021 · 🌐

👉👉👉 Samtale om medicin på apoteket

Hør hvad en overlæge i hjertemedicin, synes om MEDICINSAMTALER.

All... Se mere

👍 9 Set af 142